

alij de signo xpi incarnacionis
inmunicio fuit vna valde mirabile
illius em potius ipm face nisi deus
alud Jo. m. Nemo pot her signu face
fais nisi deus fuerit tum illo Unde
vno me ore q in xpi incarnacione fue
uatio notabilia signa q. f. **D**ico
tas fuit imunita pmo q fuit im
tas fuit pregnati munita in sta
tas fuit tempora bulus de em
tas fuit inclinata mo fuit imunita
le qui est imunitibus et eter nus est
ignu od fecit moyses corā pharaoe
gran suam + cretat in terra et mu
ft in dubio fuit de p. v. Quia ve

petraus fuit **D**e hest iij et xij. **D**e ioe km
ni tanta esset regis assuet. i. deus sus scie
tas q totu xpi vob mferu dnd. i.
rat et q nullus ad em mtere potent nisi
pno vngam fuit. f. sui bndm xpo
fuit q redmiliacione vnderet in hunc
tudo. vnde ad vng. **E**ster q ad bnd
vngue in signu **E**ster qe fuit p mter
vng. **E**ster qe fuit p mter. hucno generi vo
mo est obtenta et totu suerens ipm
i. filiu meu ponā in mare puris dulcibz
et erat signu fedus inter me et terra **E**ster
ipata d. seruerus **E**ster q signu fuit
q ibi inclinata est sibilitas fuit vng.

33 sache. →

de

Sammelwerk

de

P. 107. 72.

A. D. O. M. XVIII.

DE CATARRHO,
DE SANGVINIS PER TVS-
sim reiectione,
DE ASTHIMATE,
DE DYSENTERIA.

Præside

ERNESTO HETTENBACHIO;
Philosophiæ & Medic. Doct. & Professore,

Disputabunt

*Testimonium profectus sui, in doctrina & usu artis
Medicæ accepturi,*

In celeberrima VVitebergensi Academia :

M. BALTHASAR SCHULTZIVS, Gryphenb. Pom.
Illustris: Principis ac Dn.; Dn. CASIMIRI, Pom. Ducis &c.
& ciuitatis Colbergensis Medicus.

M. GEORGIUS BELSER, Vlmensis, Physicus
Eilenbergensis.

M. DANIEL SENNERT, Vratislaviensis.

TOBIAS KNOBLOCH, Marcobrettanus, Fr.

Die 3. Iulij, manè hora VI, loco consueto.

*Viro reuerendo, pio et a
Dn. M. Jacobo Furmanno
auro mittobano.*

VVITEBERGÆ
Typis Gronenbergianis.
Anno 1601.

28.

M. D. C. C. C. XXXIII

DE CATALANIS

DE BANCARIS PERITIA

DE STIMULIS
DE DYSENTERIA

DE TESTE ET TESTAMENTO

DE PNEUMONIA ACUTA

DE COLICIS VENTRIS ACUTIS

DE PNEUMONIA SEPTICA
DE PNEUMONIA ACUTA

DE PNEUMONIA SEPTICA
DE PNEUMONIA ACUTA

DE PNEUMONIA SEPTICA
DE PNEUMONIA ACUTA

DE PNEUMONIA SEPTICA
DE PNEUMONIA ACUTA

DE PNEUMONIA SEPTICA
DE PNEUMONIA ACUTA

DE CATARRHO,

De quibus respondebit

M. BALTHASAR SCHULTZIVS,
Pomeran.

THESIS I.

Aliaq; ^{est} Influxionem Cælius dixit, alij Destillationem,
qui motus est humoris cuiusq; ^{est} ^{ta} ^{ratio} ^{est} in quasuis
subiectas partes decumbentis.

II.

Definitur ex Galeno esse excretum p.n. ex lesa cerebri facultate alteratrice, quod dum causse morbificæ naturam induit, corpus maximoperè affligit.

III.

Quam definitionem de quacunq; fluxione vel in totum corpus, vel in omnes promiscuè eius partes, seu internas, seu externas, accipimus.

IV.

Quo enim cunque excrementum illud feratur, morbos parit, qui pro varia subiecti natura varias quoq; sortiuntur appellationes.

V.

Sed quæ intrò fertur fluxio extra quidem vasa, ea propriè Destillatio Medicis auditur, de qua vulgò nomina extant, Coryza seu granedinis, si ad nares; ^{est} ^{ta} ^{ratio} ^{est} seu raucedinis, si ad fauces; Ca-

A 2

tharri

ii generis nomine dicte destillationis, si in pulmones eadem
incipitur.

VI.

Ea igitur, quatenus vel tota substantia sua, vel quantitate, vel
qualitate à naturali statu recedit, differentias parit insigniores, de
quibus sunt catarrhi contagiosi, epidemij, præfocantes, ferini.

VII.

Non enim contagiosi omnes Epidemij, aut etiam maligni,
nec hi *ἐπιδημια ἀποδοκματικα* de quibus in Aphor. Hippocrates loqui-
tur, quos vulgò *πυρῶδες* seu præfocantes dicunt, nescio quam
rectè: nec cum his eiusdem planè sortis, qui in fati extremo consti-
tutos ferè plerunque omnes suffocant.

VIII.

Qui quidem cùm magnitudine causse, tum subiecto & motu
inter se inuicem discrepant, de quibus alio tempore disputandi lo-
cus erit.

IX.

Nunc illarum Fluxionum, quas Medicis omnibus celebra-
tas magis diximus, causas addimus, quæ vel externæ sunt, vel in-
ternæ.

X.

Ex internis potissima est Cerebri imbecillitas, & hæc vel ut
in parte similari ex intemperie nascitur quacung, frequentius frigi-
da, quæ etiam caussa congerens dicitur.

XI.

Vel ut in parte Instrumentali, idque modò ex morbo, ut an-
gustia, cùm corporis sit *καθάρτες ὀσφροσ τρις* caput & tectum fumosæ
domui incumbens, vel *ἐκ τῆς ἐπιδημιατικῆς*, ut eleganter Hippocr. loqui-
tur.

Modò

XII.

Modò etiam ab errore externo, id est, copia & qualitate fuliginosa aut vaporosa materie ex Epate calidiore per Venas, aut Ventriculo frigidiorè, per patentès gulæ fauciumq; meatus in cerebrum sublatæ. Quæ causæ sunt, aceruationem pituitosi excrementi adjuvantes, ipso tamen fonte πείρωσες minimè laborante.

XIII.

Hæc igitur materie subinde augescentis moles tandem caput gravat, & acquisita acrimonia cerebrum stimulat, quæ causæ Impellentes dicuntur: his animi παθήματα annumeramus, quibus illud percellitur ac turbatur.

XIV.

Externæ autem causæ, impressione alienæ qualitatis cerebrum vel affligunt, & imbecillitatem augent, ut frigus aeris nocturni, flatus Aquilonij, radij solares, calor balnei, fortis capitis frictio &c.

XV.

Vel simul debilitant, & materiam Catarrhis suppeditant, ex quibus sunt crapula, ebrietas, victus natura humidior, venti meridionales, Venus immodica, &c.

XVI.

Vel denique congestam in capite materiam, sed adhuc quietam agitant, ut frigus exprimens; æstus liquans & dissolvens, balneum laxans, & fundens, exercitatio perturbans. Usus item Vini meracior, ciborum acrium, & aromatum calidiorum immoderatio.

XVII.

Sequitur autem eos, qui coryza vexantur, gravitas frontis ad nasarium radicem; quo loco præcipuè molestus pruritus est, qui man-

A 3,

tigitur

rigio, aut duriore etiam digitorum attritu adeò non ren...
jugem potiùs sternutationem cum oculorum lachrymatione facessat.

XVIII.

Consensus item sessionis oculorum cum capitis & faciei infla-
tione.

XIX.

In fauces catarrhi delapsum ostendunt præter titillantem pru-
ritum vox obtusa & gravis, locutio impedita cum sensu insidiantis
cuiusdam præfocationis, transuoratio difficilis cum indesinenter ad-
monente exscreandi cupiditate.

XX.

Sed ad pulmones defluxionem comitatur capitis & pectoris
grædo totiusque corporis lassitudo, gutturis q. formicans titillatio,
tussis vehemens cum sputis tum spumosis, sed crassioribus, tum sa-
niosis, quibus omnibus spiritus difficultas attestatur.

XXI.

Calidam Fluxionem præter cætera ostendunt, narium palatique
pruritus, sternutatio, acrimonia erodens, substantiæ modus, odor fœ-
tidus, antegressa victus ratio calidior, juvantia frigida. Sed his con-
traria, qualitatem etiam causæ contrariam arguunt.

XXII.

Catarrhosi autem multis & magnis morbis sunt obnoxij:
Et fluxionem quidem ad nares ferri leue est; in fauces peius, in pul-
mones pessimum. Nihil enim pestiferum, nisi quod pulmones exul-
ceravit.

XXIII.

Qui à salsis catarrhis infestantur, vix à phthisi periculo immu-
nes sunt.

Græve-

XXIV.

Grauedine tentatis splen non est.

XXV.

Catarrhis præter ceteros obnoxij sunt, qui textum capitis natura habent rariorem, tum *μακροκέφαλοι*, Capitones dicti Simones, ac Silones, *θερμόσωλαρχοι*, *πακνόςμαχοι*, quales plerumque scholastici.

XXVI.

Raucedines ac grauedines in valde senibus concoctionem non admittunt. 2. Aphor. 40.

XXVII.

Curationis Scopi ad tria potissimum diriguntur: Ad fontem, unde scaturit defluxio; ad ipsum humorem, & ad partem, in quam ea decumbit.

Curationis Scopi dirigendi

XXVIII.

Cerebrum enim colligit excrementum, dum prauè nutritur aut Ad fontem refrigeratur; trahit autem, intraque se sorbet æstuans ac dolens; ad cerebrum mittit aliunde affusum; humidius si fuerit, & laxius; susceptum detinet; dum *εργοει* & naturalia emissaria eius obstructio occupauerit. Quibus omnibus intentum esse Medicum oportet.

XXIX.

Inprimis igitur, ut membra nutritioni destinata, suo ritè fungantur officio, curandum.

XXX.

Mox Intemperies simplex quidem contrarijs cum alimentis, tum medicamentis alteranda: Quæ verò in materia fixa est, ubi Carharticis conuenientibus prius educta fuerit, corrigenda, tum cerebrum ipsum roborandum, intus forisque adhibitis.

Calo.

XXXI.

Calorem autem attemperant, præter frigida, perfusio tepida decoctionis foliorum flor. & sem. frigidorum, tum lactis recens mul-
 ti; dolorem mulcent ac discutunt Anodyna dicta, quæ si debi-
 liora fuerint, *νοσφιστικα*, sed moderatè tamen adhibenda.

XXXII.

Quibus si nedum deferbeat capitis ardor, irroretur succo, de refrigerantibus tum stirpibus, tum floribus expresso, & actu frigi-
 do; aut illinatur eiusdem qualitatis oleis, ut rosaceo, Infrigidante
 Galeni, & similibus.

XXXIII.

Aduersus mittentium partium injurias cerebrum confirmant,
 quæ vberem eius humorem epotant, euaporant, & discutunt,
 tum laxitatem adstringunt, ac robor seu robur adserunt. De quibus
 sunt ratio victus desiccans, τὰ ἰσχωρικὰ dicta, præsertim ex deco-
 cto Guaiaci, Sassafras, china &c. parata: tum suffitus, odoramen-
 ta, & id genus alia, intus forisque admota, earundem virium par-
 ticipia.

XXXIV.

Sed mittentis rationem si totum corpus obtimeat, in plethora
 quidem, tum acri, calidâque fluxione, vena externa dextri brachij,
 aut ea disparente, Media dicta cum vulnere mediocri secetur, si ni-
 hil prohibeat, & alius sit chystere priùs perfusa & eluta.

XXXV.

Calidos & salsos humores primùm ad gratam magis nature
 qualitatem re ducit Galenus: post sanguinem detrahit, mox, egroto
 refecto, iterum fundit, idque identidem facit vicibus distinctis.

In

XXXVI.

In cacochymia preparatis prius succis vitiosis purgatio instituenda, & pro admonente usu repetenda.

XXXVII.

Reuocationi vaporum, ad caput viam affectantium, frictio competit partium inferiorum, atque exercitatio; tum ex acribus chystris iniecti.

XXXVIII.

Si ex epate aut ventriculo sursum aliquid mittatur, praemis-
sa totius euacuatione, Epate quidem epithemate refrigerante tem-
peretur, ventriculi vero os astringente vino aut medicamento obtu-
retur. Et haec de cerebro. XXXIX.

Ipse humor destillans, quod quantitate & qualitate mole-
stus sit, educendus, digerendus, dissipandusque, tum sistendus ac di-
uertendus.

XL.

Vacuant partibus dicata, per loca conferentia, ut os & nares; cu-
iusmodi sunt ἀποφλεγματισμοί, πταγματὰ sternutationem cientia,
ῥῆγνα seu pupae & stueilli nasales, διακλύσματα, oris collutiones, &
quae ab utendi modo διαμασμάτα, à figurâ autem pastilli dicuntur,
per dimidiam horam ante cibum clauso ore mandendi.

XLI.

Gargarismorum, dum ad nares fluxio repit, etsi usus ali-
quis sit; tamen in fauces aut pulmones illa sese proripente, minime
tutus.

XLII.

Humoris reliquias absumunt & discutunt tam intus assumpta,
quam foris admota, quaecunque digerendi, siccandique praedita sunt
potestate.

XLIII.

Intus praeter alia commendantur confectioes magne, theria-
ca, diatessaron &c. vna hora post cibum exigua quantitate veran-
da,

B

Ad ipsum humorem

ne minus ventriculo jeuno; cui vel vini generosi parum, vel
aq. appropriatarum haustulus superbibatur.

XLIV.

In humore crasso frigidoque decoctum ligni, aut radicum chinae,
cum victu attenuante & desiccante probatur, inprimis vbi totum
corpus probe fuerit prae purgatum.

XLV.

Foris conducunt lixiuia, embrochae tam naturales seu thermales,
quam artificiales, sulphuris qualitatem sapientes.

XLVI.

His succedunt in ordine cerata & emplastra cephalica, de quibus
est ceratum Montagnanae, ex gummis & succis paratum, tum
cucuphae barbaris dictae, seu cuculli & pileoli, quorum formulae &
descriptiones passim reperiuntur.

XLVII.

Sistunt & ab inferioribus auertunt fluxionem aër, nulla qualitate
actiua superans; tum alimenta & medicamenta refrigerantia, &
Crafftman Cincrasantia: in illorum classe sunt amyllum, oryza, oua tremula; in
horum censu Syrup. violarum blauus, de nymphæa, papauere, &c.

XLVIII.

Præterea Eclegmata & Lohoch de psyllio, theriaca iuuenis, dia-
codion, pillula de cynoglossa, & tabule diatragacanthi frigidi, diapa-
paueris &c. sublingues, h. e., ore continende, dum contabescant.

XLIX.

Foris profunt perfusiones & lotiones capitis, ex tepida aqua,
decocto florum, radicum, & herbarum capitalium refrigerantium,
quibus linimenta eiusdem facultatis substitui debent.

L.

Diuertunt fluxionem ceratum ex Thapsia, stercore columbæ.

no, emplastra ex sinapi aut euphorbio ad suturam coronalem, tuem
peregrinum illud gummi Tacamahaca, ex India allatum.

L I.

Si his nihil profeceris, setaceum ceruici ad colli articulum im-
piegatur, vel cauterium ad fonticulum dictum ponatur.

L II.

Pro vario autem humoris decubitu, si vsus monet, & vires
annuerint, brachio & cruribus simul plura cauteria adhibeantur.

L III.

Tandem pars suscipiens fluxionem si nobilis fuerit, adstringen-
tibus, & repellentibus ab injuria illius vindicanda est, sed horum v-
sus in ignobili parte extimescendus.

L IIII.

De diæta præterea notandum, eam semper causse efficienti con-
trariam esse debere. Aer igitur vbique sit temperatus; Solis & Lu-
ne radij, ut & ignis, nocent.

L V.

Cibum parca manu porrigit Mesue, in cæna præsertim; sitis to-
lerantiam multam imperat Auicennas.

L VI.

In Principio quiescere conuenit, in declinatione autem exerceri.

L VII.

Somnus & vigilia curationis catarrhi radix Auicennæ credun-
tur, hæc quidem vt iuuans; ille si meridianus, aut licet nocturnus, sed
productior, nocens.

L VIII

Declinante morbo balnea conueniunt, & sudationes affæ: tum
gestatio, ore ad aërem bene munito.

L IX.

Aluus sui officij memor sit; mens verò tranquilla & quieta in
corpore mundo.

THEMATA
DE SANGVINIS PER TUS-
SIM REIECTIONE,

Ad quæ respondebit

M. GEORGIUS BELSER, Ulmenfis.

THESIS I.

Quam generis nomine Hippocrates τὸ ἀίματ^α
πύσιπ ἢ ἐκπύσιπ; eam Græci posteriores ab a-
scensu seu via ἀναγωγῆς ἢ ἀναφορᾶς dixerunt, quæ
est sanguinis ab inferioribus sursum per os cum tussi
facta exspuatio.

II.

In Coacis autem τὸ ἀίματ^α ἐκπύσιπ ex pulmone le-
gitur. Vnde Poëta; purpuream vomit ille animam,
qui ex thoracis vulnere cum sanguine ἀδρόως, pleno
ore, ac ceu vomitu animam effundebat.

III.

Hanc Latini cruentum nunc sputum, nunc fluo-
rem dixerunt: etsi, quòd ascensu quodam, non lapsu
fertur, fluor improprie dicatur: nec qui fluor sangui-
nis, idem sputus, aut vicissim sit, quando hic mate-
riæ parvam significationem referat, ille plurimæ Au-
reliano.

IV.

Affectus ipse symptoma est de genere excre-
torum, toto genere præter naturam, quo sanguis tuf-
si per os extunditur, propter vaforum, aut qui in illis
continetur, sanguinis vitiosam constitutionem.

V.
Vasorum hæc διαδρασις ab imbecillitate καθεκτικῆς
διαμεως proficiscitur, quam peperit solutio continui-
tatis.

VI.
Profluit enim sanguis ex vasis, vel reseratis eo-
rum oscellis, κατ' ἀνασόμωσιν: vel tunica diuisa ἢ ῥήξησιν
διαρροῆσιν; aut erosâ eâdem ἢ διαβρωσιν.

VII.
Quartum genus διακρίσεως non agnoscimus, qua
sanguis διαρρέμενος seri vel sudoris modo per raram
vasorum laxitatem transmittitur; unde sudationem
illam Cælius nuncupauit.

VIII.
Nisi propriissimè διακρίσεως acceptum verbum
de ea sanguinis profusione, quæ contusis fiat exigu-
arum venarum osculis, unde ceu transiliendo ille e-
rumpat, intelligendum esse, quis contendat, ut meti-
pse Galenus explicauit.

IX.
Quo quidem sensu ad alterum de superioribus ge-
nus referri non incōmodè posse videtur. Etsi ad ἀνασό-
μωσιν illam Galenus reijciat, quod ceu genus quod-
dam apertionis seu reclusionis vasorum statuit: ut
in maioribus adeò quæ fit, generis appellatione; in
minoribus verò διακρίσεως propriè audiatur.

X.
Morbi igitur hîc causarum antecedentium ra-
tionem sustinent, quæ symptomatis meritò remotæ
sunt,

sunt, à manifestis & forinsecus accedentibus aliis excitatæ, quas tamen omnes vnâ simul αἰτιῶν τὰ πρὸς γαστρίων appellatōne innuere Galenus solet.

XI.

Referat autem vasa sanguinis cū copia tūm qualitas. Diuidunt eadem, & quidem vel penitus, vel ex parte tantūm, idque secundum longum, vel latum, humor quiuis immodicè auctus aut viriatus: tūm in eo residens spiritus crudus, frigidus, φουσῶδες σαυδιατείνων & distendens vasa, intemperie præsertim frigida siccave laborantia.

XII.

Erodit cū hæc, tūm ipsam pulmonum substantiam exest à capite in pectus præcipitatus humor θησιῶδες, acris & corrosens: vnde vasorum pariter & ipsius pulmonis frustra seu βρόγχια, Galeno cum tussi reijciuntur.

XIII.

Sed in externis habentur ὥρα seu tempus anni, regio, cœlique constitutio calida, frigida, utraque αἰμορραγικά Hippocrati in Aphorismis. Ex Epid: τὸ ψυχρὸν πανὶ φλεβῶν ῥηκτικόν, cum Ægineta Aphrodisæus repetiuit.

XIV.

Alimenta item & poriones calidæ tūm medicamenta, puta, Euphorbium, Aloë, & quæ alia vim aperiendi rodendive, sibi à natura concreditam, habent. Somnus, vigilia, motus corporis, & animi immoderata omnia: Mensium & hæmorrhoidum suppressio.

prelio. Vnde Celso menstrua sputo reijciuntur, quæ
Dodonæo à lacrimalibus destillârunt; Hippocrati e-
adem de naribus purgantur, vomitûve redduntur.

XV.

Notis igitur suis affectæ partes & causæ distin-
guuntur: Nam ex faucibus qui despuitur sanguis,
cû rara tussicula, sed multo fit pauci sanguinis screa-
tu: ex trachea, qui minore cû screatu attollitur san-
guis exiguus & tenuis, saliualem oris humiditatem
capilli vnius aut plurium imagine ceu delineare con-
spicitur.

XVI.

Sed ex capite ad fauces adactus, titillante mordi-
catione guttur urit, non item ut in arteriæ læsione
dolorem cit, quem frigidi inspiratus & tussiculæ ex-
asperat frequentia, nec vox hirta exauditur.

XVII.

Quòd si, præcedente nunc leui, nunc paulò inten-
siore tussi, in sanguinis fluorem ægri veniant, indéq;
tussire prius non desinant, quàm sit eructatus vni-
uersus, ex pulmone is educitur tenuis ac floridus, de
cordis nimirû scatebra in pulmonis $\pi\acute{\alpha}\rho\epsilon\gamma\chi\upsilon\mu\alpha$ per ar-
terialem venam delatus: qui quidem ob id spumo-
sus sit, & secundum Paulum subalbidus seu flauus,
& nunc sine, nunc cum dolore, sed remisso eodem,
pérque interualla extussitur.

XVIII.

De pectore autem multa vehementique tussi so-
licitatus, crassior, subniger, & gelatus cruor cum
dolore, noctu subinde ingrauescente, reijcitur, & nō
cum

cum nulla respirandi difficultate, majore, minore,
pro causæ magnitudine, sanguinis copia, & varia
locorum affectione.

XIX.

Iam qui vasorum vel osculatione seu reclusionem
(ἀνασόμωσις Græci dicunt) repente, sensim tamen, par-
tèque sanguis fluit, spissior est, & quàm à pulmonis
vulnere fulius, ruber magis, sine calore & dolore;
grauitatè, quam τὸ πλῆθος χυμῶν, & corporis repletio
afferebat, ἐνφορῖα permutans, exhauriendo nimirum,
quod naturæ nimium est & molestum.

XX.

Sed ubi disruptum vas, grandius præsertim, fu-
erit, cruor subito, & ubertim, ceu vomitu quodam
prodigitur, sæpè adeò, ut pelues implese visus sit,
cum magna aliqua & notabili causâ præcedente.

XXI.

De ἀναβρώσει porrò testatur febris putrida, tussis
ex acri fluxione aliquandiu inanis, sed ex modicis
interuallis, sputum purulentum raro sanguine tin-
ctum, aut aquæ simile, in qua caro recens rugulata,
elota fuerit, mox sanguinè, quem erosa pulmonum
substantia remittit, exiguum elidens.

XXII.

Quem enim maiora vasa ob erosionis augmen-
tum fundunt, ἀδρόως is, ac ceu vomendo profundi-
tur, coloris & odoris prauis. Vnde ἐννοματα ἢ ἐφελκιδας
multi, & crustulas bronchij, aut alterius vasis; alii
non pauci, putridas portiones, nunc minores, nunc
maiores, non sine vitæ jactura, tussi sunt ejaculati.

Omni-

Omniū autem ægritudinum periculossima
 αἰμόπρωσις existit: sanguinem enim supra (id est, per os
 cum tussi) ferri ἐν τῷ κελύκει senex posuit. Et de pulmonū
 substantia reiectus malignus omnis Galeno, quando
 ferè in vlcus abeat, & febrim hecticam secum tra-
 hens, cum tabe hominem conficiat. De pectore etsi
 cum dolore tussiat, minùs tamen, quòd sanatio
 non desperetur, formidandus.

XXIV.

In causis periculi gradus sunt. Mitior enim omni-
 um ἀνασώμωσις: hac sævior ruptura, difficilima erosio.
 Nam à sanguinis sputo, puris sputum, malum, 7. aph.
 15. & à puris sputo tabes, fluor: cùm verò sputum
 retentum fuerit, moriuntur. 7. aph. 17.

XXV.

Tempus anni calidum & humidum Aretæo suspe-
 ctum, minùs æstas, minimè omnium hyems. Iuueni-
 bus autè familiares τὰς τῶ ἀίματι πύσιναι, ἢ φθίσεις Hipp.
 scripsit. Ex quibus ἔυσταρκοὶ & quadrati faciliùs curan-
 tur, vt & μικροτάχικοι Erasistrato, Aureliano parui col-
 les dicti: non item tenues ac debiles, & qui sunt por-
 recta collorum longitudine formati, tum succulenti
 aut carnosī, quibus spirandi vehementia obstat, de
 Alclepiadis sententia.

XXVI.

Mira profectò hominis natura, in molesto vitæ
 suæ tædio ad minimum sanguinis fluorè expauescen-
 tis, deque seipso desperantis, in omnium tamen sæuis-

*et quæ in fati extremo ipsum relinquens de pulmōnī-
 bus profusione, animum non despondentis suum,*

anima, nimirum visceris ἀνορθοία indulgentiam, mor-
tisque auscultantis securitatem miseris pollicente.

XXVII.

Cum igitur ex magnorum affectuum numero sit
τὸ ἄματ' ἀναγωγή, magnis etiam præsiidiis, & celeri-
ter curanda, ne concepta ex fluore inflammatio ho-
minem in tabem conijciat.

XXVIII.

Omnibus autem, qui desperati nondum planè
sunt, tria præsidia competere Galenus docet, phle-
botomiam, purgationem, & capitis roborationem.

XXIX.

Sanguinis igitur effrenatiùs erumpentis sisten-
1. dus impetus, venæ cubiti internæ eiusdem lateris se-
ctione, ex qua Galenus modicum extrahit, & per in-
terualla, cum ægrum ipsa morbi malitia satis euacu-
atum per se debilitet.

XXX.

In πολυαίμοις καὶ μεγαλοφλίβοις liberaliùs sanguis fun-
ditur: In curtiore eius supellectile reuellit ad re-
motissima; deriuatur autem ad proxima. Hinc Auic:
menstruatis tam viris, quam fœminis, saphenam; mox
basilicam tundit.

XXXI.

In strigosis & quibus assularum in modum tho-
rax strictim premitur, quæ est σπινθώδης corporis con-
sistua.

Stitutio, aridis naturis, quas *πρηγώδες* Hipp. audit,
familiaris; tum qui longiore inedia tantum non sunt
consumpti; biliosis denique vena non secanda, quod
probius sanguinis demensum parcius possideant,
& freno suo remoto bilis majorem furorem concipi-
at.

XXXII.

His ergo clysteres; tum cucurbitæ collo, scapu-
lis, clunibus atque femoribus impactæ; vincula item
aspera, & dolorifica extremorum, (in pedibus qui-
dem supra malleolos & genua, in manibus supra
brachiale & cubitum) frictions, & ex calida fots,
venæ usum supplebunt. Quibus in viscerum gratiam
ab aliis adduntur hypochondriorum epithemata, &
linimenta, scorti item in viris, & mammillarum in
mulieribus ex posca rigationes.

XXXIII.

Humorum acrimonia si stimulet; appropriatè
correcti, *χολαγωγοις* educendi sunt.

XXXIV.

Vbi autem quieverit æger, poscam propinat Ga-
lenus ad sanguinis concrementa, qui *θρόμβοι* sunt,
dissolvenda. De vulgo qui sunt, ad Arabum numi-
am, carbones tilix & veteribus ignotum ceti sperma
(*Walrad* / quasi *Baldrad* aniculæ vocant) ceu ad
sacram anchoram, mox inter initia confugiunt: ne-
scio quàm rectè.

XXXV.

Causis autem τὰ ἰχθυαμα attemperanda, id est, quæcunque obturandi glutinandique potestatem habent, ægro propinanda, hac quidem ratione obseruata, vt in vasorum osculatione, quæ astrictione sua obturant; in eorundem ruptione, quæ vi emplastica citra mordacitatem desiccando glutinant, superent.

XXXVI.

Et si hîc quoque adstringentium vis, quàm in reperatione vasorum, maior desideretur, quæ tamen nimia non sit, ne sanguis ad pulmones repulsus, grauiorum fiat autor malorum. His autem Galenus calida quædam & tenuium partium commiscet, *ἐναδ' ὄσεως ἐνεκα.*

XXXVII.

In virium lapsu ad opiata Galenus descendit, & Theriacen exhibet: sæpe philonium Romanum: sed & diacodion simplex, cum salute non rarò fuit propinatum.

XXXVIII.

Si à faucibus rejiciatur sanguis, ex astringentibus διακλύσματα & gargarismi conueniunt, & ex acetato: si ex gutture, acetum sincerum ore tantùm continendum sine vilo percussu, Aurelianus docet, vel etiam sorbendum.

XXXIX.

Pectori autem Galenus adstringentia, nec omninò, nec sine discrimine, nec omni tempore imponit, & quidem in forma liquida, ne grauiæ pectus opprimant,

mant, aut respirationem impediunt. Alibi refrigerato pectori cerotum ex thapsia applicat.

XL.

Sed & capitibus eorum, quibus acris & salsa destillatio in pulmones sese penetrat, idem cerotum ab vniuersalium procuratione insternit, vt catarrhorum materia exsiccetur, neque amplius quid in pulmonum substantiam præcipitetur, aut tulsim proritet.

XLI.

Hi igitur in primis boni succi cibis reficiendi sunt, quibus expressa dicta, & carniū destillata conueniunt: vt & electuaria, quibus cum humoris acrimonia retunditur, tūm quod illius reliquum est, discutitur penitus atque absorbetur.

XLII.

In quem finem balneas dulcium aquarum imperat Galenus, & præter friciones, etiam in ambulationem secundam: cui tamen gestationem alij præferūt, qua nimirum & corpus minus agitur, & respirandi quoque necessitas minor adferatur.

XLIII.

Lac autem ita ex vsu est his, quibus pulmones ulcerati sunt, vt qui illud neglexerint, omnes perpetuum à sanitate relictos Gal. testetur. Calens autem & à propius astantis animalis ubere multum, & cum saccharo mellēve conditum bibatur, vt idem monet.

XLIV.

Qui quidem auxiliorum omnium cyclus aliquandiu continuandus est, ne facile malum repetat. His

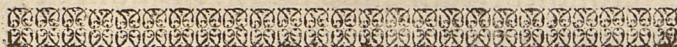
C 3

enim

enim si nihil proficiat medicus, ad cauteria sese & unapismos in sutura coronali conuertat, aut ceruicem inter primam & secundam vertebra inurat.

XLV.

Cæterum victus ratio tenuis refrigeret, & cum siccitate adstringat. In porum aqua veniat pluuia, cocta cum rosis rubris, & santalis, vel chalybeata. Vinum, si necessitas exigat, in febris tamen absentia, nigrum sit, & austerum, extinctionis auri, aut ex chalybe, candente silice ignitum. A motibus corporis & animi quiescat. Cætera si moderata, naturalia, salutaria.

THEMATA
DE ASTHMATE,

Ad quæ respondebit

M. DANIEL SENNERT,
Vratislauenſis.

THESIS I.

AΣΘΜΑ πᾶσα τὸ ἀδυναμίας dictum vult Galenus, à citata & crebra respiratione, qualis currentibus, aut quouis alio modo vehementer exercitatis accidere solet.

II.

Hic autem Hippocrates propriè eum affectum intelligit, in quo crebra & densa respiratio, citra febrim, nimium augetur, à causa spiritus

*Spiritus vias occupante. Latini anhelationem siue suspirium ab acci-
dente nominarunt.*

III.

*Quod malum si adeò ingrauescat, ut egri difficilius, nec nisi ere-
cta ceruice spiritum trabant, Græci vocabulo suæ virtutis contrario
etiam ἀσπνοιαξ dixerunt, quasi dicas, spirationis correctionem, cum
hanc illa conuertat potius & deprauet.*

IV.

*Est autem asthma seu orthopnoea spiritus difficultas vebemen-
tior, qua crebrò & multum cum stertore & strepitu respirant egri,
sine febre, facta ab angustia vasorum, quæ in pulmonum substanti-
am diuisa dehiscunt.*

V.

*In pulmonibus igitur hic affectus consistit, non circa fauces,
quod perperam Celsus credidit.*

VI.

*Quamuis enim omnium oris partium, tum earum, quæ in fan-
cium & thoracis ^{ἐν στήθεσι} continentur, & ipsorum adeò pulmonum,
tum his vicinorum viscerum ἢ πνεύματι δὲ ἀερίῳ harmoniam spiri-
tus turbare, & varias respirationis lesæ differentias gignere possit:
sine tamen febre est, quam proprie asthma definiuimus, in pulmonum
arterijs, & ferè asperis tantum, quod Galenus velle videtur, caus-
sam habens.*

VII.

*Ea autem est σπυρωσις & obstructio à multa, crassa, lenta & vi-
scida pituita in pulmonibus collecta, aut aliunde, à capite præsertim,
transmissa.*

VIII.

*Ad hanc causam obstructionis proximam etiam flatum referimus,
quem:*

quem ex materia frigida lentaque, per se quoad est, calor partium
superueniens exprimit, qui dein feruore intumescens, & sursum vi-
am affectans, ingrauescentium, & per vices, licet minimè statas, re-
petentium accessionum fit author.

IX.

Quidam hinc visceris frigidam intemperiem, & validè resiccantem
metallorum venenatam auram, vt in aurificibus & Chymistis;
tum pectoris stricturam, seu naturà seu casu acquisitam, addunt:
quas vt maximè duabus, non tamen propriè dicti asthmatis caus-
sas agnoscimus.

X.

Etsi interim, qui ex viscidiorè pituita calore coguntur grandi-
nes, & veri calculi duritiem præferentes topfos, à causse obstru-
ctionem committentis dignitate non excludamus, vt nec ⁱⁿ Galeno dictum, arterijs præsertim animatum tuberculum cru-
dum, quod naturæ suæ primordia pituitæ attestatur, vel humori me-
lancholico, vt in leprosis.

XI.

In externis, aëris est quæcumque intemperies, destillationes ad
pulmones citans, præsertim aër crassus, frigidus & humidus: Ven-
tus & regio meridionales.

XII.

Quò referri quadam ratione posse videntur aër ædium nuperimè
calce illitarum, & in charonijs barathris & cauernis conclusus ac
putridus: tum fumus carbonum, fossilium præsertim, & aura ve-
nenata & suffocans circa Venas chalcanti in Cypro apud Galenum,
& aliarum metallicarum fodinarum, Schwaden vocant.

XIII.

Peculiare est, quòd ad odorem accensæ plumæ quidam confestim
in asthma incidunt, vt quædam etiam femine ad moschi odorem.

Scd

XIV.

Sed ad ea, quæ foris admouentur, pertinent inunctiones ex hy-
drargyro, quarum Hollerius meminit, & ex Iacchino in obserua-
tionibus suis Schenckius.

XV.

Hæ igitur causæ per se manifestæ sunt, sed internarum, tum
partis, in vero asthmate affectæ, signa à Medico tantum obseruan-
tur & distinguuntur.

XVI.

Etsi enim & ipsa respirandi difficultas nemini non obuia est;
tamen huius affectus propriæ magis quædam notæ sunt, cum aliis dy-
spnæe differentiis minimè communes.

XVII.

Nam incipiente anhelatione, grauitatis sensus cum quadam ex-
tensione ad pectus & ad spinam percipitur, qua membraneorum
vinculorum interuentu pulmones dorso substringuntur.

XVIII.

Malo ingrauescente nares acutæ fiunt, & ad spirandum paratæ;
oculi perinde, vt in ἕξοφθαλμοίς, prominent, quorum obtutus suspen-
sus est, vox humida, obscura, debilis, sono carens, & sæpenumerò in-
tercepta aliquandiu subsistit.

XIX.

In statu difficultatis summa sunt omnia, cum sudore circa fron-
tem & jugula, vniouum seu perlarum modo conglobato, collum in-
tumesceat, sensus suffocationis ad thoracem, qui ob maximam di-
stensionem ex nimia humorum abundantia latitudinem in dorso &
pectore amittens, in rotunditatem, vtris modo, attollitur, cum ma-
xima spiritalium organorum angustia, & præfocationis præsentia
æo metu.

D

Hinc

Hinc schema corporis subinde permutant aegri, ac sub diuum proficiuntur, in quo $\sigma\upsilon\rho\ \tau\omega\ \mu\epsilon\tau\omega\sigma\iota\sigma\mu\omega$ altum nimis, quasi uniuersi huius omnem aërem absorpturi, spirare videntur, & nunc ἀνακαθί-
ζειν, seu residendo, nunc etiam ἀναλαίεσαι seu cervicem arrigendo
aërem trahere; etsi, quod usus necessitati sufficiat, πνεύμα quan-
tumuis $\mu\epsilon\tau\omega\sigma\iota\sigma\tau\epsilon\rho$, minimè assequatur.

Quia enim multum afflictus, & tantum non oppressus pulmo est,
spiritus, quem ducendo viuimus, nec à larynge & arteria commea-
tum habet, nec in pulmone, ubi excipitur, sedem inuenit: unde
per angustias viarum tractus & elisus $\xi\omicron\rho\chi\omicron\nu$ edit, & sonorum
streptum, qui oregmon. Arabibus dicitur, cum densa respiratio-
ne.

Si frigidus idem ad tactum fuerit, & eger paulatim βραχύπνοσ
factus, ἀναυδὸσ tandem fiat, & planè ἀφώνσ, lethale hoc est, ipsiq;
jam jam cum restante minima respiratione (τὸ μινυθῶδες πνεύμα
Hippocrates vocat) anima eliditur, induc-ta tum in vniuersum cor-
pus momento serè extrema perfrigeratione, que in apoplecticis se-
rius emergens, à sepultura eosdem longius ex lege prohibet.

Remittit autem tum, & miseris inducias pollicetur malum,
cum facies refidet, collum detumescit, vox blandior atque mollior
auditur, spiritus rarior & facilior ducitur redditurque. In Coa-
cis.

Insequuntur deinde sputa mucosa, purulenta, humidiora, cum
amissa minore: Inde verò etsi facilius aegri inambulent, morbi ta-
men

men symbola secum circumferentes edomare retinent, & ad ac-
nes quascunque mirificam tarditatem.

XXV.

Ipsam porrò affectam partem ex præteritis cognoscere Galenus
docet. Etenim in secunda valetudine paulatim incipiens spirandi
difficultas, & magis confestim, sine tamen febris & stridore, aucta,
suspicionem nati alicubi crudi tuberculi affert.

XXVI.

Et in gutture quidem si illud consistat, in faucibus suffocatio-
nis sensus; ad thoracem verò idem, sed cum gravitate astringente,
percipietur, in arteria si obortum fuerit.

XXVII.

In vena arteriosa vel arteria venosa natum tuberculum ar-
guunt, præter tremulam pulsus inæqualitatem, syncopè & cordis
palpitatio.

XXVIII.

Hec igitur, si non semel, bis tervè sequatur, ac sæpiùs cum re-
pentè oborta difficili respiratione hominem fatiget, tandem occidit.

XXIX.

Asthma verò morbus frigidus quidem & diurnus, ob pa-
roxysmos tamen vehementissimos, similiter epilepsie, spasmo &
aliis acutus, subito egrum suffocare solet.

XXX.

Quicumque vel natura, vel otio, vel victus intemperantia obe-
siores pinguem aqualiculum circumferunt: tum tussi & destillatio-
nibus frequenter infestati, anhelationi præter cæteros sunt subjecti.

XXXI.

Pueros asthma à fluxionibus supernè irruentibus occupat, &
citò interficit. 3. aph. 26. com.

D 2

Qu

Qui gibbi ex asthma aut tussi ante pubertatem fiunt, statim moriuntur, 6. aph. 46. senes autem ad mortem affectus comitantur, 2. Aph. 40 com.

Ceterum asthmatis curatio victum & medicamentum requirit, crassos & viscidos humores secantia & attenuantia, quæ ex Galeni præscripto quandam humiditatem coniunctam habere debent.

Aër igitur ad calidum & siccum parùm inclinet: somnus sit moderatus, nocturnus: Meridianus enim vim causse adauget. Fiat autem capite sublimi, reliquo corpore in alterum latus reclinato, quando supinum decubitus asthmatici minimè impune ferant.

Quiescat in accessione: Extra eam moderatè ante cibum exerceatur ad lassitudinem, gestatione, suavi ambulatione, navigatione, præsertim in locis marinis, nisi ex ferina destillatione tabes obstet.

Sed & fricationes partium inferiorum, non quidem per se ipsum: sed astantes, fieri procuret æger: Alius pigrior chysteribus sollicitetur. Vitentur animi omnes perturbationes immoderate.

Parca omninò sit cœna; prandium cum frugalitate liberalius, iuscula laudantur caulium ex lenientibus, incidentibus & tergentibus, hyssopo, thymo & c. condita, carnes animum montanarum, perdicum, caponum, pullorum gallinaceorum præferuntur. Iecur quoque vulpinum aut pulmo in vino nigro spirandi laxat meatus Plinio.

Panis bene fermentatus & cum feniculo, aniso, cinamomo & croco pistus, porrigatur.

Potionis

XXXIX.

Potionis quàm minimum conuenit, non vniuersim quidem, quod Celsus putat, sed ubi abscessu interiora laborant: Multum contra, quibus bronchia sunt viscosis & crassis humoribus obturata. Rationem reddit Galenus 7. Ἡ τοπικα. qui vinum in potum admittit tenuis substantiæ, quod vetus præterea sit, odoriferum, infusionis maximè hyssopi, quod omnibus antestat.

XL.

Medicamenta eiusdem genij, partibus adhibentur, vel mittentibus toti & capiti, vel suscipientibus, vt pulmonibus & bronchijs.

XLI.

Ex corpore diuertunt & vacuant Venæ sectio, in ætate quidem media, plethora, habitu corporis quadrato, suppressione solennium euacuationum, & urgente præfocatione.

XLII.

Senibus enim vitæ thesaurus sanguis minimè prodigendus, quibus flatus præcordijs obstrepentes clysteribus reuocandi sunt, & ex corpore ablegandi.

XLIII.

Hinc materia præparanda lenientibus, incidentibus, & detergentibus, inter quæ scilla est medicamini Plinio nata, & quæcunque inde parantur alia, acetum, lobob siue lambile, mel & oxymel, scillitica.

XLIV.

Commendatur etiam jus galli antiqui, cuius peculiare præparationes apud Auicennam & Oribasium habentur.

XLV.

Ex digerentibus etiam decoctis purgans potio non sine leui acumine propinetur, & pro vsu admonente, ex cassia, catholico, imprimis Agarico & mechoacanna, cum ptisanæ cremore repetatur.

D 3

Postridie

XLVI.

Postridiè theriacæ aut mithridatij antiqui vna drachma cum conserua enulæ, capillorum Veneris, aut ex aqua scabiosæ, tusilaginis, aut vino albo, tenui & veteri exhibeatur.

XLVII.

A capite auertunt & vacuant errhina, manè & vesperi ante epulas usurpata. Digerunt & dissipant non setones quidem, quibus crassa relinquuntur, sed rasi capitis defricatio, cum ijs, quæ moderato calore superuacua & frigida absorbent & dissipant; Lixiua, & omnium maximè cauteria, de quib. in catarrhi curatione dictum est.

XLVIII.

Iam pulmo cum fistulis ejus, per ea, quæ sputum promouent, deobstruendus & expurgandus. Quæ quidem quòd tussim commoueant, & ipsum sputum substantiæ suæ modo, licèt detersum, facillè non reijciatur, multa humectatione opus habent.

XLIX.

Huic igitur intentioni deseruiunt, INTVS quidem Syrupi petorales, & eclegmata Græcis dicta, quorum lentor hic appropriatis liquoribus diluendus, ne vias spiritus obsepiat, aut expirationem impediatur.

L.

Multi, tanquam nouum secretum, asellos sub aquarijs vrcis stabulantes prædicant, quorum tamen liquorem cum vino expressum ad deplendos saburratos pulmones mirifico successu, nisi Galeno ex Asclepiade monstratore, non propinarent: Ex melle autem vel ouo sordili minori nauſea hauritur.

LI.

Reliquias epotant sulphuris flores aut Mesuæ diasulphur, cum liquore, siccitatem illorum castigante.

Foris

LII.

FORIS pectori conducunt, litus ex oleis humectantibus pariter & attenuantibus: Item mucagines seminum lini & fœnugreci, cum aqua scabiosæ, aut enulæ extractæ. Vniuersum autem pectus inungitur blandè prius fricatum, & lana mollî aut tomento munitur.

LIII.

Quæ relicta sunt, exsorbent suffumigia, quorum fumus ore per tubulum captetur, ex tusilagine sicca, Dioscoridi suffita.

LIV.

Sulphuris, & quod intus quoque nonnulli exhibent, arsenici rubri, seu infernalium medicamentorum, vsus vitandus.

LV.

τὰ ἐλκυστὰ, & ἐπιπρασμὰ, quæque his vehementiora existunt, suspecta nobis meritò sunt, vt & Vstulationes, quas pectori Aëtius adhibet, quarum crudelitatem non ferunt naturæ delicatæ.

LVI.

In ipsa tandem accessione, qua pulmonibus infarcta pituita aestuans, sursum in arteriam acta, presentaneam minatur suffocationem, ad reuulsionem eiusdem conueniunt, situs corporis ægri in loco plus quàm temperatè calido & lucido, cum capite elevato: Litus & fatus pectoris, blandâ articulorum fricatio, vincula dolorifica, cucurbitulæ thoraci, scapulis, lumbis & partibus ad cinctum corporis, tum cruribus & regioni sub mammis affixæ, & suauius detrahetæ. Venæ item sectio, si per conditiones superiores licuerit.

LVII.

Hoc tempore autem chlysteres minimè infundendi, nec scammoniata, sed mitia, & minima dosi lenientia, sedato jam pituitæ furore, propinanda.

Summope-

Summoperè vomitus hic vitandus, etiam extra mali exacerbationem.

Sputum potiùs promouendum, reliquæ humorum dissipandæ, quod cum moscho quidam faciunt, ex aqua calida decoctionis seminis ocymi propinato, vel oxymelle & ammoniaci momento.

Sequantur deinde decocta radicis chinæ, sarsæ parillæ, aut ligni, satis dilutè in potum assumpta. Quibus tunc vtiliter pilulæ ex sulphure cum aqua maluæ sæpius eloto, & terebinthina cum aqua hyssopi præsumuntur: vel carica, aqua vitæ immaceratæ, & flore sulphuris resperse, vel lohob ad asthma. His enim malum funditus exhauritur, ut & abscessus decidatur, tum recidiva æger vindicatur.

PRO-

PROPOSITIONES
DE DYSENTERIA;

Ad quas respondebit

TOBIAS KNOBLOCH.

THESIS I.

Ommunis est dysenteriae significatio apud Hippocratem de quacunque cruenta excretionem, per intestina, undecunque, & quocunque ea modo fiat.

I I.

Sed propriè dicta, ulcus intestinorum ipsa voce notat 6 loc. affect. c. 2. Eam Celsus tormentum dixit: Aurelianus ab officii difficultate passionem, maluit.

III.

Eam igitur in praesentia definimus exulcerationem intestinorum, quae ramentosas inducit & cruentas, cum dolore, egestionibus.

IV.

Tres autem huius quasi gradus quosdam Galenus confirmat. Nam in primo intestinorum mucor pituiticus, quo interiora ipsorum obunguntur, ab alluivie mordentis, rodentisque succi dstringitur, ipsaque adèò intestina, velut epidermidetenus, ulcerantur: In secundo vehementior est, & carnetenus facta illorum exulceratio: in tertia substantia intestinorum jam vorant habet, & ulcus sordidum, ac depascens.

V.

Causarum igitur necessaria est inuestigatio. Earum hinc, ut in aliis morbis omnibus, duo principia tradit Hippocrates, unum quidem τῶν ἔξωθεν: alterum, τῶν ἐνέοντων.

E

Foris

Foris quidem, quæ corpori occurrunt, sunt τὰ διαίτηματᾶ, & quem ducendo viuimus πνεῦμα seu aër.

VII.

1 Victus ratio in secunda valetudine naturæ calidioris similis instituta : Edacitas carniū bubularum, ciboram acrium, salforum, tum dulcium multorum usus continuatus, ingluuiēs vini fortis, in æstate præsertim calidissima & siccissima, nec minùs his aqua per plumbeos syphones means, omnia bilis acerrimæ ferocissima.

VIII.

Ex admotis medicamenta sunt, vel naturæ suæ genio effrenatiora : vel quantitate immoderata ; vel ipsa apparatus prauitate, aut negligentia infesta.

IX.

2 In spiritu, seu aëre præteriti temporis vitium, cum præsentis statu inæquali dysenterias parit. l. 3. aph. 4.

X.

Et ipsæ verò tempestatum αἱ μεγάλα μεταλλάγαι, quæ sunt naturæ τῶν ὀσῶν, insignes alterationes, sicut infectioni, ac corruptioni aëris aptissimæ: ira dysenteriarum sæpe pestilentium ferocissimæ esse consueuerunt, quarum in historiis, non pauca etiam in Epidemiis leguntur.

XI.

1 Sed in corpore ipso tria considerat Hippoc. I. τὸ συγγενές, insitum seu congenitum temperamentum calidum, & siccum, tum illius habitum strigosum, hirsutum. 2. τὸ σῶντρονον, coarctam temperamenti ad aratis decursum mutationem in calidius & siccus, quæ in viris est manifesta. 3. τὸ ἐπαυξές, humorem vi utriusque causæ in corpore genitum & acervatum, qui bilis est vel flaua, vel atra, & pituita salsa, ac putris.

XII.

Qui quidem humores, vel ex partibus ad intestina citantur,

in jecore calidiorē, atra bilis, *μείλινα χολή* ex liene, pituita acris,
& erodens ex capite. Hanc enim communem ulcerari pulmo-
nis & intestini causam Galenus constituit.

XIII.

Vel in vniuersi corporis habitu acruatim continentur, vt
in febris putridis, acutis, pestilentibus, quarum tabifica col-
liquamenta ad intestina concitata, ea exulcerant, & *τομήν* faci-
unt ex putredine malignam.

XIV.

Hæ igitur dysenterix causæ sunt proximæ & remotæ, qua-
rum notæ satis sunt in excretis manifestæ.

XV.

Primum enim, si humor acris contumaciter obhærens, in-
testinorum internos parietes, leuiter arrodendo destringat, al-
uius cum summa difficultate bilem spumantem, quæ est *χολώδης*
ἐπένθισμα, excernit.

XVI.

Sequuntur τὰ σώματα *πιμελώδη*, quæ intestinis annatæ par-
tes sunt glutinosæ & adiposæ.

XVII.

Inde, si carnetenus fiat exulceratio, muculēta membranosa-
rum partium, quæ substantiam intestinorum constituunt, sic
egestio cuiusdam velut epidermidis ramentis innexa.

XVIII.

Vlterius procedente malo, & intestinorum substantiam vl-
cere eam depascente, corpulenta illorum defluit soliditas, cuius
sæpe aded magnæ visuntur particule, ut meritò carnis appella-
tionem Hipp. mereantur; quam in commento Galenus con-
summatam dysenteriam vocauit.

XIX.

Sed in superioribus factam vlcerationem deprehendimus
ex doloris sensu supra umbilicum constituto, alui dejectione
semper tenuissima, cui sint ramentorum portiones exiguæ,
cum paucō cruore accuratè permixtæ.

E 2 In

XX. In crassioribus si fuerit ulceratio constituta, sensus doloris secundum umbilicum efficitur, egestiones ventris carnosae apparent, & cruor cibi reliquiis supernatare purus conspicitur.

XXI.

Igitur dysenteria, si ab atra bile incipiat, *θευξίτιμον*, quia ab ulcerato Cancro nihil quicquam differt; ideoque planè incurabilis & exitiosa: sed à bile flava incipientem saepe curavit Galenus ibidem in commento, 4. aphor. 24.

XXII.

Si dysenteria laboranti veluti carunculae deiciantur, mortiferum. 4. aph. 26.

XXIII.

In longis intestinorum difficultatibus cibi fastidium, malum, & cum febre peius. 6. aph. 3.

XXIV.

In curatione dysenteriae, in causas imprimis, seu humores erodentes advertere Medicum oportet, morbo ramen interim, & symptomatibus non neglectis.

XXV.

Ne igitur, qui in toto abundant succi, ad intestina confluant, idonea victus ratione, quae in cibi ac potus moderata quantitate, & qualitate causae contraria potissimum consistit, cavendum.

XXVI.

Cibus enim, inter initia praesertim, tenuis sit, & parcissimus ad virium suppellecilem aestimandus.

XXVII.

In hujus apparatu familiares sunt, quae ex amylo, oryza, & similibus farinis, cum lacte ignito pulciculae parantur.

XXVIII.

De tribulo aquatico, Plinius jam olim panes coctos memoriae prodidit. Hodie autem ex farina illius, & paucò amylo,

cum

eum amygdalarum dulcium cremore appropriatè emulſio pæ-
narella confecta, & ſaccharo roſato tabulato condita, dyſente-
ricis non inutiliter exhibetur.

X X I X.

Lactis præparati uſum valde hîc commendat Galenus, què
confirmauit ſequentis temporis longa experientia, dummodo
febris abſuerit.

X X X.

In hoc igitur caſu ſunt, qui ex eodem autore caſtrare e-
jus flatulentam ferociam, affuſa aqua chalybeata quarta parte,
& cum ſtercore canis, ſolis offibus aliquandiu paſti, puluere
propinare dyſentericis, etiam febrientibus, planè mirando ef-
fectu ſoleant.

X X X I.

Quibusdam aqua hordei, pluuiæ, aut etiam communis cha-
lybeata cum ſyrupis conuenientibus potatur.

X X X I I.

Diluat hæc vinum dyſentericis, non febrientibus, quod ni-
grum ſit, modicè aſterum, minimè autem dulce.

X X X I I I.

Quies his imperetur, ne motu calor aſurgens morbum au-
geat, ſomnus his utilis, qui alias fluxiones omnes ſiſtit, quas
citant affectus animi immoderatiores.

X X X I V.

Præter hætenus dicta temperant humorum acrimoniam,
aquæ, ſucci & ſyrupi ſtirpium refrigerantium, tum balneæ
aquæ dulcis tepido ſuo calore.

X X X V.

Trallianus, & Aetius, venam dyſentericis quadratis, iuueni-
bus, & in plethora, audacter ſecant, cum moderata tamen &
ſenſim facta ſanguinis detractio.

X X X V I.

Sed in cacoehymia pro peccantis ſucci natura Galen. ſemel

E 3

vna

vna vice purgare maluit, & fluxum fluxu vacuare, adhibitis, quæ roborare intestina possunt, & τόνον eorum adstringendo custodire.

XXXVII.

Aestate τὸ ἐμεικρόν præstat, præsertim in vomere assuetis, facta κατ' ἔξιν tum reuulsione ad distantissima, tum peccantis humoris per os insigni euacuatione.

XXXVIII.

Humoribus, qui ipsis intestinis jam obhærentes causæ conjunctæ rationem obtinent, & rodendo illa vlcera, detergentibus opus habent, quæ præstant clysteres ex illis parati, & per aluum infusi.

XXXIX.

Morbo autem, id est, vlceri præter abluentes clysteres (quos veteres illi ex muria infundebant; Hodie ex aqua hordei tolli chalybeata, melle rosar. saccharo rubro, vel quod melius, saccharo rosato tabulato, & vno atque altero ex oui vitellis conficiunt) etiam desiccantia, consolidantia, & τὰ ἐπιδωτικά conueniunt, quorum formulæ aliunde petantur.

XL.

Quibus ubi mundatum probè antea vlcus fuerit, hircinum seuum vtiliter commiscetur, quod faciliè substantiæ suæ concretu vlcus superficietenus incrustans, ab alluentium prauorum succorum injuria illud, ægrum verò à dolore vindicet: adstringentibus tamen aliis permixtum, vlcus ipsum persanant.

XLI.

Symptomata denique vrgentia sunt dolor, & egerendi incessabile ventris desiderium.

XLII.

Illum mitigant τὰ ἐνωδωα cum propriè dicta, tum νάρκωτικά & ὑπνωτικά seu somnum conciliantia: de quibus sunt the-riaca recens, philonium Romanum &c. tum verò præcipuè lac preparatum, inferius infusum.

Desiden-

XLIII.

Desidendi frequentiam (assellationem barbarè vocant) cohibent astringentia foris, intus, supernè, infernè, admota.

XLIV.

Foris sunt litus ex oleo myrtino, mastichino, & similibus, cum pauco aceto, penetrationis gratia: item pulveres, *καταπλέσματα*, & emplastra ad abdomen.

XLV.

Intus, per os quidem, Syrupi, myrtinus, cydoniorum, miua eorundem simplex, de rosis siccis: Trochisci de ribibus, berberis, spodio: condita, mala cydonia, corna immatura, radix symphyti major: conservæ ex floribus hujus, saccharum rosarum rubrarum antiquissimum.

XLVI.

Præterea pulveres ossium vstorum, & præparatorum, cornu ceruini, cranii humani, tum fructuum immaturorum, vt mororum & cor norum, balaustiorum, terræ Silesiacæ, & similitium, aqua arnoglossæ, aut alia, conueniente vel vino austero, præsertim infusionis corallorum, dissoluti: quorum tamen omnium usus, non nisi ante cibum tempestiuus.

XLVII.

In aluum infunduntur lac præparatum, aqua hordei tosti, chalybeata, cum succis arnoglossæ, polygони, sanguinis, Draconis, equiseti, symphyti, seuo præterea hircino, mastiche, gummi Arabico, bolo armena, vel terra Silesiaca, omnibus in clysteris formam, sine tamen melle aut saccharo; sale aut oleo redactis.

Deinde sequitur (aliquando dicitur) ...
Sicut dicitur in ...

XIII

Foris dicitur ex oleo ...
has cum galeo aceto ...
katarrhica, & emplastra dicitur

XIV

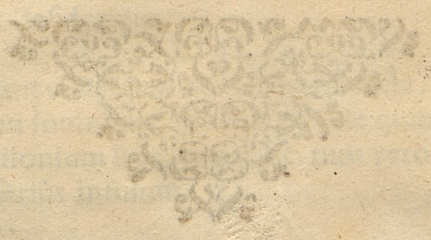
Itaque per os dicitur ...
corundem simplex de rosis ...
bens (robus) condita ...
Symphyti major: contere ...
cum castoreo anodidit

XV

Itaque per os dicitur ...
motum & corum ...
luna appropinquat ...
preterea infusio ...
omnium his, non nisi ...

XVI

In aliam infunduntur ...
Chalybeata cum succo ...
nie, dicitur ...
In Arabico solo ...
In formam sine ...

7.
Dictionum quorundam scripturae hic breviter
explicatorum in dictionibus.

- Prov. 27. *Reifne dich nicht des Morgens tags* Tractat. XIV. A. 3.
Exodi 20. *Wo ich meine Nase nicht gedreht habe* Tract. IX. B.
Esaie 38. *Meine Zeit ist dahin wie eine Fackel* X. A. 2.
Jerem. 25. *Die Engel des Herrn werden liegen* XXV. A. 2. 3.
Matth. 6. Luc 12. *Wer sich nicht pflegt sameln dem was* XXV. B. 4. e. seq.
cap. 16. *Tu es Petrus et super hac petram* Tract. XVI. C.
Johan. 21. *Pasce oves meas, agnos meos* XVI. C. 2.
Rom. 12. *Multum unum corpus sumus in Christo* XVI. A. 3.
Item *Gaudete cum gaudentibus, et flete* XI. A. 3.
1. Corinth. 15. *Christus tradet regnum Patri* XX. D. 4.
Ephes. 6. *Zielft an dem Jarm der Gottes. dem wir leben* XXV. D.
1. Johan. 2. *Christus est propitius peccatis meis* Tract. II. C. 3.

Index rerum minus obviarum

- Ambitus vel licitus vel illicitus* Tract. jurid. 29. A. 3. B. 4.
Augustini dictum: Boni utuntur mundo ut fruantur Deo XXV. B. 4.
de Dei cura nos amore XXV. C. 3.
de Christi aspectu expectando XXV. D. 3.
Alexandri M. corpus intra 300. annos in Aegypto non putrefactum XIV. E.
Aqua effusa quid nos moneat XV. A. 4. B. 1. 2. 3.
Artemisia regina bibit de cineribus mariti V. C.
Astronomia ante diluvium à Sethi nepotibus excogitata VI. D. 3.
Appellare quis regulariter possit Tract. juridico 32. E. 2.

Christus dr lux ratione persone & officij. Tract. XX. B.
Christy & Johanes quomodo uterq; lux dr catur. XX. D. 3.
Christus quo respectu dicatur pater. ? XX. D. 4.
Christus quomodo sit noster consiliarius. XX. C. 3.
Christy tres pes in mundo hunc p se hunc in membris suis. XI. pag. 6-7.
Christy ipse cum Sanctis Lutetiae templum inaugurarunt. IX. D.
Christy dr agnus Dei analogice & mastr. II. Thesi 9 & seq.
Christy sacrificys V. T. praesens adfuit, sed non incarnatus. Ibid. Heli 19.
Christy hominis praesentia duplex, localis & Personalis. V. D. 2.
Christus vultu furit, somno diu simul. Infirmis latitavit. VIII. D. 4.
Christiani quinam sint. XXVI. B. 4. C. 29. C.
Canonicatus an possit redimi vel acquiri absq; simoniae crimine
Consuetudo mala sed pncipio fa corruptela vitanda. 29. D.
Cognome olim militib; Rom. bn reu gerentib; date varie. XXV. f.
Caves Ecclesiae date qd inferant. XVI. C.
Christiani II. Electionis periculum in Albi. III. pag. 2. à sicarijs, p. 17.
Contentio de Ducatu Juliacensi sopita p Crivium II. Elect. ibid. p. 25.
Gyniam encamion. IV. in Intimatione D. j.
Ceremoniae regales olim à sup. pate à pps quatuor. VIII. B.
Cultus doctores quis sit. Albi. VI. E. 3.
Citationis legitime requisita. 32. C. 3.

- 1 Doctoris verbi requisita tria. XXVII. 2. 4.
- 2 Doctoribus verbi anticeat aliqd accipe p verbi pdicatione. 29. B. 3.
 Dignitates vel officia non snt ee venalia. 29. C.
 Decimae sarmatae non uno modo gsiderantur. 29. C. 3.
 Dispensatio quid sit. 29. D.
- 1 Deus e gratia ei9 quomodo nobis attribuatür. XXV. D.
- 1 Diabolus quomodo devoret hoies. XXV. D. 2.
- 3 Doctores verbi sunt angeli, qlis Polycarp9 Smyrn q. XXI. B. 2.
 Damnatorum apud inferos pena gravißima. XXI. C. 4.
- 4 Doctores verbi cur dicantur angeli? XVIII. 2. 3.
 David Messia typus in tribus. XX. D. 3.
- 2 Diabol9 nocere nobis non pt nisi Deo pmittente. V. pag. 11. & 13.
- 2 Deus tentat homines variis modis. VII. pag. 8.
- 3 Diabolus tentat hoies variis modis. Ibid. pag. 13.
- 3 Dei habitatio triplex celum, Ecclia cor continentum. VIII. B. 4.
- 4 Diabolus ante bñ tentat pios, impios vero misos facit. VII. 2. 3.
- Ecclia officia pp matrimoniorum comoditatem vendere
 Est Simoni acüm. 29. D. 2.
- Evangelium cur lux appelletur. XX. B. 2.
- Ecclesia gubernatur vell externo modo vel interno. XVI. 2. 2.
- Ecclesia caput aut monarcham mortalem non habet, sed à Crö gñ,
 gubernatur. XVI. A. 3.

17.

- Ecce in sacris duplicem vim habet. II. Thesi 5. 6.
- 1 Ethnici et viros bn de rep. meritos luxerunt. V. B.
Eder oder Ritterfiz soll 4. rigon pflaffrey faben. VIII. C.
  - 2 Ethnici phti multa pure theologica ex suis pntibz acceperunt. VI. D. 2
Exceptiones diffamantium et diffamatorum in iudicijs. 32. D. 2. 3.
- Fidelitas qualis a nobis requiratur. XXI. B. 3. 4.
Fides potest amitti. XVII. C. 4.
- Gedeon quibz in rebz fuenit typus Christi. XX. C.
Bott kan man entlauffen abt dem todo mist. VIII. 2. 2.
- 1 Hostes tres spirituales nos oppugnantes. XXV. C. 2. 3. 4. D.
Hieronymy de perseverantia in militia Christiana. XXI. C. 2
  - 2 Hostes ministrorum verbi et Christianorum triplices. XVIII. C. 2.
Hugonis dictum de certitudine verbi divini. XX. D. 4.
- Hospitia vel diversoria hominum quinqz. VIII. B. 2.
Ignorantia vel iuris vel facti. 29. D. 3.
- Ignorantia vel pure negationis, vel prave dispositionis. XX. A. 4.
Imago Dei p lapsum protoplastorum amissa. XX. D. 4.
Joseph cui frater eius traditus dicitur und tollit Regent. XIV. 2. 4. B.
- Indignis etiam bn faciendum ne pp eos dignis et negem beneficia III. p. 30.
Iudicia pversa de cruce et afflictione hom. I. 2. 4. V. 11.
Jobi patientia et fortitudo. V. pag. 15. 16.
- # Hedwig fuit Valterburg, uxor diti generosi. IX. C. 3. 3.

Occisi in bello dicuntur occisi à Jehovah Jer. 25. XXV. 2. 2.
Oves dicuntur Christiani duplici respectu. XVI. C. 2
Oculi duplices, corporis & mentis vel fidei. V. C.

Papatus Romani & Ecclesia Romana non sunt idem. XXVI. A. 3.

1. Papa Romani jure diò non è Oecumenicus Epus. XXVI. B. 4.

Primogenitura jus triplici respectu spiritualibus annexum diò pt. 29. C. 2.

Patronatus jus et annexum è spualibus et negt vendi. 29. C. 2.

Polycarpi martyris constantia. XXIV. B. 2.

Peccatorum remissio quomodo alias vocetur. XXIII. D. 2.

2. Papa dominatus quomodo cepit & incrementum habuerit. XVI. B. 3.

Pseudoprophete cur dicantur cauda. XX. E. 3.

Purgatorium ex Esaiæ 9. non potest probari. XX. E. 4.

Papstliche Kirchensynode von der galschen Lande / XII. pag 8.

3. Papa à suis gnathombg dr caput Ecclesie XVI. A. 2.

Patriarcha oecumenicus unq nung in primit. Ecclesia fuit. XVI. B. 3.

Pestilentia causa proxata quod ven peccatum. IV. B. 2.

Pestilentia bonos & malos invadit sed cum discrimine. IV. C. 2.

Photiniani dram suam antiquissimam se jactant. VI. A. 3.

Petrus Galatinus quid scripserit. VI. B. 3.

Popilius Rex Polontie à muribus devoratus. VIII. D. 2.

Pœnitentia in delictis q̄sumatis non habet locum. D. 4. E. 29.

4. Papa dans Archiepiscopo pallium p̄ aliquot mille floribus,
(non potest non esse Simoniacus. 29. E. 4.

Ratio humana quid præstet in expositione S-litæ. C. 3. D. E. VI.

Speculatoris corporalis et spūalis officiū. XXVII. B. 4.

Sententia p̄ pecuniam iusta nullig est momenti. 29. B. 2.

Sepulturarum venditio an sine simonia fieri queat. 29. C. 2.

Sicomonis qualis sit arbor. XX. E. 2.

Serretus à Socino Photimiano laudatur. VI. B. 2.

Scriptura habet quædam q̄ non dicuntur se-literat. VI. C. 3.

Scripturæ sensus verus ex scriptura exportandus non importandus ibid.

Simonia contrahende in servientia tria. 29. E. et seq.

Supplicans quomodo supplicem libellam iudici offerendum
confermare debeat. 32. E. 1. 2.

Tenebræ quid significant. XX. A. 4.

Theodosij Imp. milites patri cui dam dant optionem eligendi
ex duobus filiis, utrum velit vidam retinere. X. B. 4.

Tiberius Imp. dixit: Boni pastoris est tondere pecus. XIV. B. 3.

Temporum Christianorum usus. IX. D. 4. E.

Theses quomodo differant à libris copiose p̄ modum disputandi
conscriptis. VI. C. 2.

Templum Diana Ephesia habuit 127. pilas. VIII. C.
Testamentum Vetus & Novum ut Concordent. VI. F. 3.
Virorum praestantium interitus ominosus. XXI. A. 3.
Vita de caelestibus bonis usurpata quae gplectatur XVIII. F. 2.
Verbum divinum multis nominibus iucundum. XX. A. 2.
Verbi divini usus multiplex XI. pag. 21. 22.
Venetorum Dux Laurentius quomodo sibi uti foro. XI. A. 3.
Valentinianus Imp. Ambrosii reprehensiones placide tulit III. pag. 16.

TEDEVLN.

46 ¹²
K, 10

AB 46 ¹²
K, 10

JA → OL
Stk. 6 nach nicht
erfaßt

nat

Dat

A. D. O. M. ^{XXVIII.}

DE CATARRHO,
DE SANGVINIS PER TVS-
sim reiectione,
DE ASTHIMATE,
DE DYSENTERIA.

Præside

ERNESTO HETTENBACHIO;
Philosophiæ & Medic. Doct. & Professore,

Disputabunt

*Testimonium profectus sui, in doctrina & usu artis
Medicæ accepturi,*

In celeberrima VVitebergensi Academia :

M. BALTHASAR SCHULTZIVS, Gryphenb. Pom.
Illustris: Principis ac Dn.; Dn. CASIMIRI, Pom. Ducis & c.
& ciuitatis Colbergensis Medicus.

M. GEORGIUS BELSER, Vlmensis, Physicus
Eilenbergensis.

M. DANIEL SENNERT, Vratislauenfis.

TOBIAS KNOBLOCH, Marcobrettanus, Fr.

Die 3. Iulij, manè hora VI, loco consueto.

VVITEBERGÆ
Typis Gronenbergianis.

Anno 1601.

28.

*Vno xuerendo, pio et a
Dn. M. Jacobo Furmanno
auctor mitrobani.*